Otto Ruokolainen, Hanna Ollila

20.10.2021

Talousvaliokunta

Viite: HE 143/2021 vp / Asiantuntijapyyntönne 14.10.2021, talousvaliokunta perjantaina 22.10.2021

Hallituksen esitys tupakkalain muuttamisesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikossa mainitusta esityksestä. Tupakointi on merkittävä sairastavuutta ja ennenaikaista kuolleisuutta aiheuttava tekijä vaikuttaen keskeisesti väestöryhmien välisiin terveyseroihin. Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön ehkäisyllä ja vähentämisellä on myönteisiä vaikutuksia kansanterveyden lisäksi kansantalouteen.

Aiempien laskelmien mukaan tupakointi aiheuttaa vuosittain noin 1,5 miljardin euron kustannukset yhteiskunnalle. Kustannukset jakautuivat välittömiin kustannuksiin (esim. terveydenhuollon kustannukset) (290–298 M€), välillisiin kustannuksiin (tuotantopanosmenetykset) (840–930 M€) ja tulonsiirtoihin (esim. työkyvyttömyyseläkkeet) (327 M€). Tupakointi on vähentynyt työikäisillä aiemman laskennan vuodesta 2012 yhteensä 23 prosenttia vuoteen 2020 (16 prosentista 12 prosenttiin), mutta tupakoinnista aiheutuvien kustannusten vastaavaa muutosta ei voida suoraan arvioida. Tupakoinnin yleisyys, tupakoinnin aiheuttamat haitat ja siitä aiheutuvat kustannukset eivät välttämättä muutu samassa suhteessa. Tupakoinnin arvioitiin aiheuttaneen vuonna 2012 Suomessa noin 4 300–4 500 kuolemaa. Vuoteen 2019 perustuvassa kansainvälisessä vertailussa tupakkakuolemien määrä arvioitiin Suomessa yli 6000:ksi, mikä viittaa siihen, etteivät tupakoinnin yhteiskunnalliset kustannukset olisi toistaiseksi laskeneet. THL:n kustannuslaskennan päivitys on käynnistetty osana Tupakkatilasto-työtä.

Yleisesti THL pitää luonnoksen mukaisia esityksiä kannatettavana. Lausunnossaan sosiaali- ja terveysministeriölle (THL/2466/4.00.00/2021) THL on tuonut esiin lisätoimia, jotka se näkee tärkeänä tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi ja väestön suojaamiseksi terveyshaitoilta. Näitä ovat muun muassa asunto-osakeyhtiöiden tupakointikieltojen mahdollistaminen yhtiökokouksen enemmistöpäätöksellä ja ikärajan nosto 20 vuoteen. Valtaosa tupakoinnin aloittamisesta tapahtuu 20 ikävuoteen mennessä. Tupakoinnin yhteiskunnallisten kustannuksen vähentämisessä aloittamisen ehkäisy on tehokkainta.

Lainsäädännön muutosten lisäksi tupakoinnin yhteiskunnallisten kustannusten vähentäminen edellyttää panostusta tupakoinnin lopettamisen tukeen siten, että sitä on saatavilla kattavasti ja yhdenvertaisesti niin alueellisesti kuin eri väestöryhmien kesken. Tupakasta vieroitus on merkittävä osa keskeisten kansansairauksien ehkäisyä ja laadukasta hoitoa. Siinä onnistuminen edellyttää tupakasta vierotuksen mini-intervention systemaattista käyttöä ja toimivien hoitoketjujen rakentamista. Kansainvälisen tutkimusnäytön perusteella tupakasta vieroitus, sekä lääkkeetön että lääkkeellinen, on erittäin kustannustehokasta. Lyhyellä aikavälillä tupakasta vierotuksen kehittäminen edellyttää resursseja, mutta ne kääntyvät tulevaisuudessa kustannussäästöiksi väestön sairastavuuden ja hoidontarpeen vähenemisenä.

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Johtaja Tiina Laatikainen